

Németh Márta

Az önkiszolgáló tevékenység és a helyes napirend

A követelménymodul megnevezése:

Általános pedagógiai asszisztensi feladatok

A követelménymodul száma: 1283-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-029-50

AZ ÖNKISZOLGÁLÓ TEVÉKENYSÉG ÉS A HELYES NAPIREND

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Az előző tananyag-egységekben – úgy érezheti – már szinte mindent magtanult az önkiszolgáló tevékenységekről és a helyes napirendről. Azonban az oktatási hétköznapiak nem fedik le a gyermekek életének minden területét. A legtöbb gyermek délután és hétvégén, illetve a szünetekben otthon nevelkedik a családjában, ezeknek az időszakoknak a napirendje és az önkiszolgálási feladatai a család életéhez alkalmazkodnak, az iskolának kevés ráhatása érvényesül. Sokszor tapasztaljuk, hogy ellentmondás feszül a családi szokások és az iskola értékrendje, illetve normái között és ilyenkor a pedagógus bölcsességén és rátermettségén múlik, mennyire tud az otthonról hozott értékekre építeni, mennyire tudja a családot együttműködésre/változtatásra bírni, illetve mikor kell felvállalni a gyermek érdekében a nyílt konfliktust.

Vannak azonban olyan gyermekek is, akik állami gondozásban élnek vagy nagyon ritkán tudnak a kollégiumból hazautazni. Az ő esetükben az oktatási-nevelési intézménynek kell felvállalni a nevelés minden területét és gondoskodni arról, hogy ezek a gyermekek is megtanulják az önkiszolgálás és az életvezetés minden gyakorlati ismeretét.

1. feladat

Soroljon fel olyan önkiszolgálási tevékenységeket, amik egy hétköznapi kollégiumi napirendben rendszerint nem szerepelnek, a családok életében viszont gyakoriak!

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

Az állami gondozott (és a tartósan kollégiumban nevelkedő) gyermekek nem nevelkednek családban és ha nem helyezünk a nevelésben különös gondot az önkiszolgálás peremterületeinek tanítására, akkor felnőttként nem fogják tudni megállni a helyüket olyan, mások számára hétköznapi helyzetekben, mint az intim tér és idő kialakítása vagy kisebb betegségek kezelése, utazás megszervezése, ünnepek szokásrendje, éttermi viselkedés szabályai, vendégség/vendéglátás illemtana, nyaralás tervezése Ide tartozik egy egyszerű bevásárlás, a pénz kezelése/beosztása, a takarítás, az ételkészítés, a kisebb gyermek gondozása, és még sorolhatnánk azokat a tevékenységeket, amiknek helyes szervezését – végzését a gyermekek hagyományosan a családjukban sajátítják el.

Intim tér és idő

A kollégiumokban rendszerint feszes a napirend, gondosan szabályozott a gyermekek ideje, feladatai. Lazításra, önállóan tervezett szabadidős tevékenységekre nagyon kevés idő jut; még kevesebb alkalom adódik arra, hogy a gyermekek félrevonuljanak és egyedül lehessenek. Pedig intim időre mindenkinek szüksége van.

A probléma azonban nem oldható meg egyszerűen a kollégiumi napirend átírásával:

- A gyerekek nem biztos, hogy tudnának mit kezdeni a szervezetlen idővel, és esetleg csak rendetlenkednének
- Nem egyforma az igényük az egyedüllétre
- A sokszemélyes hálókból nincs lehetőség intimitásra
- Nem biztosítható a folyamatos felügyelet

2. feladat

Figyelje meg a gyakorló intézmény gyakorlatát: milyen módon biztosítják a gyerekek számára az intim helyet és intim időt (térstrukturálás, napirend, felügyelet...)? Írja le a megfigyelt jó gyakorlatot, egészítse ki a saját ötleteivel! Vegye figyelembe a fenti szempontok érvényesülését!

Betegség

Ha a kollégiumban egy gyermek megbetegszik, akkor felkerül a betegszobára és ettől kezdve nincs beleszólása abba, hogy fekszik vagy felkelhet, mit eszik, mikor iszik, milyen orvost hívnak, hogyan kell beszélni a gyógyszert stb. A betegsége csak megtörténik vele. Ezzel szemben a családban mindezeket a kérdéseket a szülők megvitatják, és ebbe a megbeszélésbe egyre jobban bevonódik maga a beteg gyermek is – de szerez tapasztalatot akkor is, amikor a szülei vagy a testvére, a barátja stb. betegszik meg és mire felnő, maga is el tudja dönteni, mikor kell orvoshoz fordulni. Azt is, hogyan kell a gyógyszereket kiváltani, milyen ételeket kell választani, szabad-e látogatni, hogyan kell védekezni a fertőzés ellen stb.

Ezeket az ismereteket is tudatosan kell tanítani, de nem elég egy osztályfőnöki órán elméletben beszélni róla (ez csak a megszerzett saját tapasztalatok rendszerezésére és tudatosítására alkalmas), hanem a valós helyzetekhez kötődően kell minden alkalmat kihasználni az ismeretek átadására.

3. feladat

Ön ped. asszisztens egy 4. osztályos kollégiumi csoportban. Az egyik gyermek influenzás lesz. Készítsen tervet arra, hogy ezt a helyzetet hogyan tudja felhasználni a betegséggel kapcsolatos önkiszolgálási tevékenységek tanítására!

Utazás

Az utazással kapcsolatos ismereteket a gyerekek szélesebb köre nem sajátítja el: akiket mindig autóval szállítanak, azok sem tudják, hogyan működik a tömegközlekedés. Ebben a tárgykörben tanítani kell a menetrend használatát, az állomásig tartó menetidő tervezését, a jegyvásárlást, jegykezelést, a díjkedvezményeket, a járműhasználat szabályait is.

1. ábra¹ Az első önálló utazás nagyon félelmetes lehet

Ünnepek

Talán a legfájóbb hiány a család nélkül felnövők életében az ünnepek hiánya. A születésnapé, amikor csakis őfelé fordul mindenki figyelme és a családi ünnepeké, amikor a meghitt együttlété a főszerep. Az utolsó tanítási napon szervezett hivatalos iskolai karácsony nem töltheti be ezt a szerepet, ez világos.

2. ábra² Iskolai karácsonyi ünnepség

4. feladat

¹ http://www.hunrail.hu/upload/galeria/4/bdd_keletipu.jpg (2010. október 29.)

² http://www.sztistvan-mkoveds.sulinet.hu/tortenet/iskola_03.jpg (2010. október 29.)

Gondolja végig, milyen tevékenységek zajlanak a karácsonyi készülődés jegyében az Ön családjában! Készítsen tervet, hogy ezeket a tevékenységeket hogyan lehet a kollégiumi szabadidős tevékenységekbe illeszteni a gyerekekkel együtt végezni!

Étterem

Az étteremben, színházban, állófogadáson stb. különleges viselkedési szabályok érvényesek. Meg kell tanulni, hogyan kell felöltözni, hogyan kell használni a ruhatárat, hogyan kell ételt rendelni és fizetni, hogy kell megkülönböztetni az ingyenes szóróanyagot attól, amiért fizetni kell... és még sorolhatnánk. Mindezt csak éles helyzetben, saját tapasztalattal lehet elsajátítani. Készülni azonban lehet ezekre az eseményekre: lehet ilyen témájú filmet nézni, lehet gyakorolni a késsel-villával étkezést, lehet szerepjátékokat játszani – de keresni kell az alkalmat a valós helyzetek megtapasztalására is.

Vendéglátás

5. feladat

Az előzőekben részletezett tevékenységekhez hasonlóan gondolja végig és írja le, milyen rész-tevékenységek és ismeretek elsajátítására van szükség egy sikeres vendégfogadás lebonyolításához!

Összefoglalás

Tágabb értelemben a hétköznapok minden területén találkozunk önkiszolgálási feladatokkal. A családtól távol, "mesterséges" körülmények között felnövő gyermekek számára tudatosan létre kell hozni azokat a valós vagy a valóshoz nagyon hasonló helyzeteket, amelyekben ezeket a tevékenységeket el tudják sajátítani és képessé válnak tervezni, a napirendjüket a sajátos körülményekhez igazítani.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Ez a tananyag rész gondolatébresztésül szolgál, hiszen az elolvasásával Ön teljesen új ismerettel nem lesz gazdagabb; nem is tér ki részletesen minden területre. Célja a figyelem felhívása azokra a különleges feladatokra, amikre az intézményes nevelés csak az utóbbi években kezdett odafigyelni, amikor nyilvánosságra kerültek olyan megdöbbentő kutatási eredmények, amelyekből kiderült, hogy pl. az állami gondozásból kikerült fiatalok nem láttak soha egészben kenyeret. A tananyag célja felvillantani ezeket a területeket, hogy az Ön által nevelt gyerekek felkészülhessenek az élet mindennapos kihívásaira, ne kerüljenek hátrányba családból érkező kortársaikkal szemben. A feladatok is azt szolgálják, hogy minél több ilyen fejlesztendő részterületet kijelöljenek.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Készítsen interjút egy felső tagozatos, állami gondozott gyermekkel, aki rendszeresen kap zsebpénzt! Kérdezze meg a pénze beosztásáról, vásárlási szokásairól és arról, hogy ennek megtanulásához kitől milyen segítséget kapott! Fogalmazza meg, milyen problémákat, hiányosságot ismert fel a gyermek pénzkezelésében!

2. feladat

Szervezzen képzeletbeli osztálykirándulást 8. osztályos tanulókkal! Írja le, milyen lépésekből áll, milyen ismeretekre van szükség a megvalósításhoz!

A large rectangular area with a yellow border, containing 15 horizontal lines for writing. A large, light gray watermark reading 'MUNKANYAG' is diagonally overlaid across the page.

MEGOLDÁSOK

1. feladat

A problémák, hiányosságok felismerése az elvárt.

2. feladat

Legalább 10 részfeladat kidolgozása az elvárt.

MUNKANYELVI

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. számú melléklet a 46/2001. (XII. 22.) OM rendelethez A KOLLÉGIUMI NEVELÉS ORSZÁGOS ALAPPROGRAMJA

AJÁNLOTT IRODALOM

http://kf.zxz.hu/docs-1/koll_pedprog.doc. tananyagra vonatkozó részei (2010. október 29.)

A(z) 1283-06 modul 029-es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
54 140 01 0000 00 00	Gyógypedagógiai asszisztens
52 140 01 0000 00 00	Pedagógiai asszisztens

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
20 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató